

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 166 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i vergemålsloven
(dekningsansvaret for vergeutgifter og
kompetansen til å ta imot søksmål)

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	4.2	Forslaget i høringsnotatet	9
			4.3	Høringsinstansenes syn	9
			4.4	Departementets vurdering	9
2	Bakgrunnen for lovforslaget	5	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	10
3	Endringer i dekningsansvaret for vergens godtgjøring og utgifter	7	6	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget ...	10
3.1	Gjeldende rett	7	Forslag til lov om endringer i vergemålsloven (dekningsansvaret for vergeutgifter og kompetansen til å ta imot søksmål)		
3.2	Forslaget i høringsnotatet	7			
3.3	Høringsinstansenes syn	8			
3.4	Departementets vurdering	8			
4	Endring i kompetansen til å ta imot søksmål om begrensninger i rettslig handleevne	9			
4.1	Gjeldende rett	9			

Prop. 166 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i vergemålsloven (dekningsansvaret for vergeutgifter og kompetansen til å ta imot søksmål)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 12. september 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen å endre lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven).

Som hovedregel er det personen som har verge, som selv må dekke godtgjøringen til vergen og vergens nødvendige utgifter knyttet til utførelse av oppdraget. Unntak gjelder dersom personen har inntekt og formue under gitte grenser. Denne hovedregelen kan iblant gi utslag som kan oppleves urimelige, særlig der personen er et barn. Departementet foreslår derfor i denne proposisjonen en noe utvidet adgang til å gi forskrift om unntak.

Videre foreslår departementet å endre vergemålsloven § 75 fjerde ledd, slik at statsforvalteren får kompetanse til å ta imot søksmål om endring eller opphevelse av dom om begrensninger i rettslig handleevne. Endringen vil effektivisere behandlingen av slike saker.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Stortinget har i enstemmig anmodningsvedtak bedt regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av vergemålsordningen og legge frem forslag til

lovendringer som styrker og forbedrer den, jf. Vedtak nr. 848 (2020–2021), Innst. 285 S (2020–2021) og Dokument 8:77 S (2020–2021). Forslaget i proposisjonen her fremmes som en del av den helhetlige gjennomgangen av vergemålsordningen som Stortinget har bedt om.

De første lovendringene som følge av gjennomgangen ble vedtatt av Stortinget i endringslov 31. mars 2023 nr. 5, jf. Lovvedtak 44 (2022–2023), Innst. 219 L (2022–2023) og Prop. 141 L (2021–2022), og trådte i kraft 1. april 2023, jf. kongelig resolusjon 31. mars 2023 nr. 445. Formålet med endringene var først og fremst å tydeliggjøre reglene om selvbestemmelse og at et ordinært vergemål er et frivillig støttetiltak, se vergemålsloven § 20 annet ledd om opprettelse av frivillig vergemål og § 33 andre ledd om vergens plikt til å gi støtte i tråd med personens ønsker.

I høringsnotat 18. november 2024 Endringer i verjemålslova mv. – verja som rådgjevar og representant (saksnr. 24/7417) foreslo Justis- og beredskapsdepartementet ytterligere endringer i vergemålsloven. Formålet er blant annet å modernisere terminologien i loven, tydeliggjøre retten til selvbestemmelse og tydeliggjøre skillet mellom alminnelige (frivillige) vergemål og saker om begrensninger av rettslig handleevne.

Departementet har tidligere hatt på høring forslag om å endre reglene om godtgjøring til verger, se høringsnotat 12. juni 2020 (saksnummer 20/2965). Flere statsforvaltere pekte i denne høringen på behovet for å kunne gjøre unntak fra hovedregelen om dekning av godtgjøring til vergen etter en rimelighetsvurdering. Noen statsforvaltere foreslo at staten dekker godtgjøring og utgifter til oppnevnte verger for alle mindreårige, alternativt at det åpnes for unntak fra hovedregelen om egenbetaling etter en rimelighetsvurdering.

I høringsnotat 16. september 2024 Forslag til endringer i vergemålsloven og vergemålsforskriften – ny modell for godtgjøring til verger mv. (saksnr. 24/5721), foreslo Justis- og beredskapsdepartementet endringer i vergemålsloven og vergemålsforskriften, denne gangen med en noe annen innretning på forslaget enn i 2020-høringen.

Høringsnotatet ble sendt på høring til disse instansene:

Alle departementene

Høyesterett
Lagmannsrettene
Tingrettene

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Barneombudet
Bioteknologirådet
Digitaliseringsdirektoratet
Domstolsadministrasjonen
Helsedirektoratet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Longyearbyen lokalstyre
Lotteri- og stiftelsestilsynet
Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse
Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)
Pasient- og brukerombudene
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Sametinget
Sekretariatet for konfliktrådene
Senteret for et aldersvennlig Norge
Sivilombudet
Skattedirektoratet
Statens helsetilsyn
Statens sivilrettsforvaltning
Statsadvokatene
Statsforvalterne
Støttesentrene for kriminalutsatte
Sysselmeisteren på Svalbard

Advokatforeningen

Autismeforeningen i Norge
Borgerrettighetsstiftelsen Stopp Diskrimineringen
Den Norske Dommerforening
Den norske legeforening
Finans Norge
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Gjeldsoffer-Alliansen
Handikappede barns foreldreforening
Human Rights Alert – Norway (HRA-N)
Juridisk rådgivning for kvinner
Juristforbundet
Juss-Buss
Jussformidlingen i Bergen
Jusshjelpa i Nord-Norge
Kirkerådet
Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende
Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse
Landsforeningen We Shall Overcome (WSO)
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner
Mental helse
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Norges handikapforbund
Norges Kvinne- og Familieforbund
Norges Røde Kors
Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening
Norsk Folkehjelp
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)
Norsk psykiatrisk forening
Norsk psykologforening
Pensjonistforbundet
Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon (PVI)
Redd Barna
Rettspolitisk forening
Rådet for psykisk helse
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner
Samarbeidsutvalget for forliksråd og namsmenn
Senior Norge
Stiftelsen barnas rettigheter
Stiftelsen SOR
ULOPA

Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet
Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet
Universitetet i Tromsø, Det juridiske fakultet

Departementet mottok uttalelse med realitetsmerknad fra 28 instanser og personer:

Statens sivilrettsforvaltning
Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren i Nordland

Statsforvalteren i Rogaland
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Statsforvalteren i Trøndelag
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
Statsforvalteren i Vestland
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og
Akershus
Stiftelsestilsynet
Sysselmesteren på Svalbard

Foreningen vergeservice
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
Landsforeningen We Shall Overcome (WSO)
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)
Personskadeforbundet LTN
Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon (PVI)
Paul Caspari Rådgivning og Vergeforvaltning
Senior Norge
Servex Bpm AS

Gunhild-Juliane Kåsene
Inger Håkestad
Marius Storvik
Merete Evenseth
Morten Jørstad
Svein Helge Løvland
Tor-Even Heltorp
Anonym

3 Endringer i dekningsansvaret for vergens godtgjøring og utgifter

3.1 Gjeldende rett

Vergemålsloven § 30 inneholder hovedreglene om godtgjøring til vergen og dekning av vergens nødvendige utgifter. Hovedregelen er at det er personen som har verge, som dekker godtgjøringen og utgiftene til vergen. Dersom personen som har verge, har inntekt og formue under fastsatte grenser, skal statsforvalteren dekke godtgjøringen og utgiftene, jf. vergemålsloven § 30 første ledd siste punktum. Bestemmelsen skiller ikke mellom voksne personer med verge og mindreårige som får oppnevnt verge. Bestemmelsen lyder slik:

§ 30 Godtgjøring for vergeoppdraget og dekning av utgifter

Vergen har krav på godtgjøring for arbeidet som verge og har rett til å få dekket nødvendige utgifter i forbindelse med vergeoppdraget. Er vergen forelder til, barn av eller ektefelle eller samboer til den som er under

vergemål, kan det bare gis godtgjøring for arbeidet hvis særlige grunner taler for det. Godtgjøring og utgifter etter første og annet punktum dekkes av den som er under vergemål. Har han eller hun en inntekt og formue som er lavere enn de grenser som fastsettes av Kongen i forskrift, skal godtgjøringen og utgiftene likevel dekkes av statsforvalteren.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om satser for godtgjøring og utgiftsdekning etter første ledd og kan også fastsette hva som skal anses som særlige grunner etter første ledd annet punktum.

Beløpsgrensene for inntekt og formue er fastsatt i vergemålsforskriften § 19 og innebærer per i dag at statsforvalteren skal dekke godtgjøringen dersom personen som har verge har en formue på 50 000 kroner eller mindre (75 000 kroner eller mindre hvis personen er gift eller samboer), og har en inntekt lik eller lavere enn minste årlige ytelse etter folketrykkløven § 12-13 annet ledd (såkalt minsteytelse).

I tillegg er statsforvalteren gitt en viss adgang til, når hensynet til personens betalingsevne tilsier det, å beslutte at hele eller deler av godtgjøringen skal dekkes av også statsforvalteren. Dette gjelder i tilfeller der statsforvalteren ikke har plikt til å dekke godtgjøringen.

3.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å endre unntakshjemmelen i vergemålsloven § 30 annet ledd slik at det i forskrift kan gjøres ytterligere unntak fra hovedregelen om at godtgjøring og utgifter til vergen skal dekkes av personen som har verge. Bakgrunnen er at hovedregelen i enkelte tilfeller kan gi uheldige utslag, også utenfor tilfellene der de nominelle grensene i vergemålsforskriften avgjør at statsforvalteren skal dekke utgiftene. Det er ulike grunner til at barn trenger en oppnevnt verge. For eksempel kan behovet oppstå fordi begge foreldrene er døde eller fratatt vergeansvaret. Dersom barnet har formue over formuesgrensen på 50 000 kroner, skal barnet etter hovedregelen selv dekke vergens godtgjøring og nødvendige utgifter. Selv om midlene barnet har mottatt, ikke er øremerket bestemte formål, vil de likevel ofte være ment å skulle dekke andre behov enn å betale for bistand fra verge. Midlene kan eksempelvis være erstatning barnet har mottatt for vold og overgrep i hjemmet (fra skadevolderen direkte eller gjennom statens ordning for voldserstatning), opp-

spart barnetrygd, livsforsikring, arv eller lignende. Alle barn må ha en verge, og barnet kan altså ikke velge bort bistanden dersom det er nødvendig å oppnevne en verge som vil ha krav på godtgjøring. Departementet la i høringsnotatet til grunn at det i en del tilfeller kan oppleves urimelig at barnet skal måtte bruke av egen formue for å betale for bistand fra oppnevnt verge.

Departementet forutsatte i høringsnotatet at den foreslåtte unntakshjemmelen kun skulle benyttes der hovedregelen åpenbart slår særlig urimelig ut for personer som har fått oppnevnt verge.

I tillegg foreslo departementet en språklig endring i bestemmelsens første ledd annet og tredje punktum, ved at formuleringen «den som er under vergemål» endres til «den som har verge», jf. omtale av behov for å modernisere lovens terminologi i Prop. 141 L (2021–2022) punkt 2.4.

3.3 Høringsinstansenes syn

Forslaget om å endre vergemålsloven § 30 annet ledd, slik at det i flere tilfeller enn i dag kan gjøres unntak fra hovedregelen om at godtgjøring og utgifter til vergen skal dekkes av personen som har verge, fikk bred støtte i høringen. Følgende høringsinstanser var positive til forslaget: *Statens sivilrettsforvaltning*, *Statsforvalteren i Innlandet*, *Statsforvalteren i Nordland*, *Statsforvalteren i Rogaland*, *Statsforvalteren i Troms og Finnmark*, *Statsforvalteren i Trøndelag*, *Statsforvalteren i Vestfold og Telemark*, *Statsforvalteren i Vestland*, *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus*, *Funksjonshemmedes fellesorganisasjon*, *Landsforeningen We Shall Overcome (WSO)*, *Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)*, *Personskadeforbundet LTN*, *Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon (PVI)*, *Morten Jørstad*, *Svein Helge Løvland* og *Tor-Even Heltorp*.

Det er imidlertid flere som mener at statsforvalteren bør kunne dekke vergekostnadene i flere tilfeller enn det som er foreslått nå. For eksempel mener *Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)* og *Landsforeningen We Shall Overcome (WSO)* at utgiftene til vergemål ikke burde dekkes av den som har behov for bistand. Disse høringsinstansene viser til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 12 (3) og CRPD-komiteens uttalelse nr. 1 fra 2014 om at oppfyllelse av forpliktelsen etter artikkel 12 (3) forutsetter at beslutningsstøtte skal være tilgjengelig til «nominal or no cost». *Tor-Even Heltorp* tar i sitt høringssvar til

orde for en egenandelsmodell tilsvarende den som gjelder for betaling av offentlige helsetjenester.

Svært få av høringsuttalelsene berører forslaget om endring av ordlyden i vergemålsloven § 30 fra «den som er under vergemål» til «den som har verge». De som har uttalt seg, *Statsforvalteren i Nordland*, *Statsforvalteren i Innlandet*, *Landsforeningen We Shall Overcome (WSO)*, *Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon (PVI)* og *Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)*, har vært positive.

3.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å utvide adgangen til i forskrift å kunne gjøre unntak fra hovedregelen om at personen som har verge, skal betale for vergens godtgjøring og utgifter til vergens utførelse av oppdraget. Dagens hovedregel kan slå særlig uheldig ut eksempelvis for barn hvis foreldre er døde eller fratatt vergeansvaret. Der barnet har formue over grensen, for eksempel på grunn av at barnet har mottatt erstatning for vold og overgrep i hjemmet, barnetrygd eller livsforsikring som barnet forutsetningsvis bør bruke til annet enn å betale utgiftene til verge, vil det virke urimelig at barnet selv må betale for en oppnevnt verge. Det kan også være andre typetilfeller der beløpsgrensene i vergemålsforskriften § 19 kan slå særlig uheldig ut. Selv om det som et utgangspunkt må være tilstrekkelig at det kan gjøres unntak av hensyn til personens betalings-evne, kan det være formålstjenlig å åpne for at det i forskrift kan gjøres unntak på grunn av andre særskilte hensyn, for eksempel basert på formuens opprinnelse, personen som trenger verge sin livssituasjon eller lignende. Departementet foreslår at unntakshjemmelen begrenses til tilfeller der det vil virke åpenbart urimelig at personen selv må dekke kostnadene.

Når det gjelder uttalelsene til Landsforeningen *We Shall Overcome*, *Norsk Forbund for Utviklingshemmede* og *Tor-Even Heltorp* om at utgiftene til vergemål ikke bør dekkes av personen som har verge, men heller dekkes av det offentlige fullt ut (eventuelt med unntak av en egenandel), viser departementet til at spørsmålet om dekningsansvaret ble grundig vurdert i forarbeidene til vergemålsloven, jf. Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) punkt 6.5.4. Departementet vurderte den gang etter en totalvurdering at det ikke er urimelig at personen med verge som hovedregel betaler for vergens bistand, men unntak ble gjort for personer som ikke har tilstrekkelige midler. Norge skal etter CRPD art. 12 (3) «treffe hensiktsmessige til-

tak for å gi mennesker med nedsatt funksjonsevne tilgang til den støtte de kan trenge for å kunne utøve sin rettslige handleevne». Departementet legger til grunn at statens forpliktelse til å sørge for tilgang til støtte er oppfylt selv om utgangspunktet etter vergemålsloven er at personen som trenger støtte, selv dekker vergens godtgjøring. CRPD-komiteens uttalelser i komiteens generelle kommentarer til konvensjonen nr. 1 2014 viser at komiteen heller ikke mener at konvensjonen krever at støtte av denne typen skal tilbys uten betaling. Etter departementets vurdering bør ordningen med egenbetaling som utgangspunkt opprettholdes, med den tilpasningen som foreslås i denne proposisjonen. Det vises til drøftelsen i Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) punkt 6.5.4.

4 Endring i kompetansen til å ta imot søksmål om begrensninger i rettslig handleevne

4.1 Gjeldende rett

Begrensninger i rettslig handleevne besluttes av retten, jf. vergemålsloven § 68 første ledd. Det følger av vergemålsloven § 69 første ledd at statsforvalteren, i tillegg til de personene som er nevnt i § 56 første ledd bokstav a, b og d, kan reise sak. Når statsforvalteren har begjært begrensning i den rettslige handleevnen, har statsforvalteren også kompetanse til å anke rettens avgjørelse, jf. § 73 andre ledd. I disse sakene utøver statsforvalteren partsstillingen på vegne av staten. Sysselmesteren på Svalbard regnes i denne sammenheng som «statsforvalter», jf. vergemålsloven § 4.

Justis- og beredskapsdepartementet har, i samråd med Statsministerens kontor og Regjeringsadvokaten, fastsatt at statsforvalteren i saker for tingretten og lagmannsretten vurderer om statsforvalteren selv skal prosedere saken eller om det skal benyttes eksternt prosessfullmektig, jf. brev 15. juli 2013 (saksnr. 13/3463). I saker for Høyesterett eller Den europeiske menneskerettsdomstolen skal Regjeringsadvokaten tre inn som prosessfullmektig.

Krav om endring eller opphevelse av dom om begrensninger i rettslig handleevne avgjøres ved nytt søksmål, jf. § 75 fjerde ledd. I disse sakene har ikke statsforvalteren kompetanse til å ta imot søksmål etter vergemålsloven, og det er derfor staten v/Justis- og beredskapsdepartementet som er rett saksøkt og formelt utøver partsstillingen, jf. tvisteloven § 2-5 og domstolloven § 191. I praksis forkynnes stevningene i slike saker oftest for

statsforvalteren, som orienterer Statens sivilrettsforvaltning og som igjen ber Justis- og beredskapsdepartementet, som rett saksøkt, om å ta stilling til hvordan saken skal håndteres. Den praktiske hovedregelen er at departementet gir statsforvalteren fullmakt til å håndtere saken på vegne av staten.

Statsforvalteren kan i nærmere bestemte tilfeller bestemme at det ikke lenger skal gjelde begrensninger i den rettslige handleevnen, jf. § 63 annet ledd annet punktum. Utenfor disse situasjonene må statsforvalteren også anlegge søksmål for å ta initiativ til å endre eller oppheve begrensningen i den rettslige handleevnen.

4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet en endring i vergemålsloven § 75 fjerde ledd som innebærer at søksmål med krav om endring eller opphevelse av dom om begrensninger i rettslig handleevne, reises mot staten ved statsforvalteren, istedenfor staten ved Justis- og beredskapsdepartementet.

Departementet viste blant annet til at det er statsforvalteren som har den nødvendige kjennskapen og kunnskapen til å håndtere saken på vegne av staten. Videre kan statsforvalteren selv fremme sak om begrensninger i rettslig handleevne. Statsforvalteren er også gitt en viss kompetanse til å oppheve disse begrensningene, jf. vergemålsloven § 63 annet ledd annet punktum.

4.3 Høringsinstansenes syn

Forslaget har fått bred støtte i høringen. *Nasjonalforeningen for folkehelsen*, *Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)*, *Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon (PVI)*, *Statsforvalteren i Innlandet*, *Statsforvalteren i Rogaland*, *Statsforvalteren i Vestfold og Telemark* og *Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus* støtter forslaget. Ingen høringsinstanser har uttalt seg negativt til forslaget. *Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)* og *Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon (PVI)* har pekt på at departementet har behov for kunnskap om aktuelle saker, blant annet for å kunne vurdere hvordan statens interesser på best mulig vis kan ivaretas og fange opp saker som reiser prinsipielle spørsmål mv.

4.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at statsforvalteren får formell kompe-

tanse til å ta imot og utøve partsstillingen i søksmål med krav om endring eller opphevelse av dom om begrensninger i rettslig handleevne.

Departementet viser til at søksmål om endring eller opphevelse av dom om begrensninger i rettslig handleevne, jf. vergemålsloven § 75 fjerde ledd, ikke skiller seg vesentlig fra de typer saker som statsforvalteren allerede utøver partsstillingen i, jf. vergemålsloven §§ 68 og 69. At departementet skal delegere til statsforvalteren i den enkelte sak å ivareta statens interesser, er lite effektivt.

Når det gjelder innspillene om at departementet har behov for kunnskap om aktuelle saker, viser departementet til at som ansvarlig departement på området, og uavhengig av en delegering, beholder departementet kompetansen til å styre statens prosessstandpunkt i alle saker. Departementet har generell instruksjonsmyndighet over vergemålsmyndigheten.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å endre forskriftshjemmelen i vergemålsloven § 30 annet ledd, slik at det i forskrift kan gjøres andre unntak fra hovedregelen om at godtgjøring og utgifter til vergen skal dekkes av personen som har verge, jf. punkt 3.4, har i seg selv ikke vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Departementet foreslo i høringsnotat 16. september 2024 om endringer i vergemålsloven og vergemålsforskriften – godtgjøring til verger mv. (saksnr. 24/5721) en ny forskriftsbestemmelse om at statsforvalteren kan dekke godtgjøringen og utgiftene til vergen, når det etter en konkret vurdering fremstår urimelig at en mindreårig skal dekke godtgjøringen til egen verge. Dersom et slikt unntak innføres, vil det ha økonomiske konsekvenser for staten, selv om det allerede i dag i hovedsak er slik at statsforvalteren dekker godtgjøringen til oppnevnte verger for mindreårige. De senere årene har statsforvalterne årlig behandlet om lag 4 000 søknader om godtgjøring i slike saker. Andelen vedtak hvor den mindreårige som har fått oppnevnt verge selv står som betaler, var i både 2023 og 2024 på om lag 7 prosent. I 2024 registrerte statsforvalteren godtgjøring betalt av mindreårige personer med oppnevnte verger på til sammen 1,4 millioner kroner. Tilsvarende tall for 2023 var på 1,5 millioner kroner.

Det er vanskelig å anslå i hvor mange saker statsforvalteren vil vurdere at det fremstår særlig urimelig at en mindreårig med midler skal dekke

godtgjøringen selv. Hvis det forutsettes at statsforvalteren kommer til at det er særlig urimelig at vedkommende selv skal dekke kostnadene til verge selv i alle sakene, vil det innebære en merkostnad for staten på om lag 1,5 millioner kroner i året. Hvis statsforvalteren kommer til at staten skal dekke godtgjøringen i hver tredje sak, vil det innebære en merkostnad på om lag en halv million kroner i året. Departementet la i høringsnotatet til grunn at disse merutgiftene, dersom det i forskrift inntas en slik unntakshjemmel, skal dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets rammer.

Forslaget om å endre vergemålsloven § 75 fjerde ledd, slik at det slås fast at søksmål med krav om endring eller opphevelse av dom om begrensninger i rettslig handleevne skal reises mot staten ved statsforvalteren, vil ikke medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Håndteringen av slike søksmål vil bli noe mer effektiv, ved at statsforvalteren kan håndtere saken umiddelbart uten først å innhente fullmakt fra departementet via Statens sivilrettsforvaltning.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til § 30

Endringene i *første ledd* skal bidra til å fase ut begrepet «under vergemål». Det vises til omtalen av behovet for å modernisere lovens terminologi i Prop. 141 L (2021–2022) punkt 2.4, samt høringsnotat 18. november 2024 (saksnr. 24/7417) punkt 4.2.2.

Endringen i *annet ledd* innebærer en utvidelse av forskriftshjemmelen, slik at det i forskrift kan gjøres flere unntak fra hovedregelen om at det er personen som har verge som betaler godtgjøringen og utgiftene til vergen, enn det som følger av første ledd. Forskriftshjemmelen begrenses til tilfeller der det vil virke åpenbart urimelig at personen selv må dekke kostnadene. Endringen er nærmere omtalt i punkt 3.4.

Til § 75

Endringene i *fjerde ledd* skal gi statsforvalteren kompetanse til å ta imot søksmål om endring eller opphevelse av begrensninger i rettslig handleevne. Bestemmelsen gjør unntak fra hovedregelen om stedfortreder i saker der staten er saksøkt, jf. tvisteloven § 2-5, jf. domstolloven § 191 tredje ledd. Endringen er nærmere omtalt i punkt 4.4.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i vergemålsloven (dekningsansvaret for vergeutgifter og kompetansen til å ta imot søksmål).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i vergemålsloven (dekningsansvaret for vergeutgifter og kompetansen til å ta imot søksmål) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i vergemålsloven (dekningsansvaret for vergeutgifter og kompetansen til å ta imot søksmål)

I

I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål gjøres følgende endringer:

§ 30 skal lyde:

§ 30 *Godtgjøring for vergeoppdraget og dekning av utgifter*

Vergen har krav på godtgjøring for arbeidet som verge og har rett til å få dekket nødvendige utgifter i forbindelse med vergeoppdraget. Er vergen forelder til, barn av eller ektefelle eller samboer til *personen han eller hun er verge for*, kan det bare gis godtgjøring for arbeidet hvis særlige grunner taler for det. Godtgjøring og utgifter etter første og annet punktum dekkes av den som *har verge*. Har han eller hun en inntekt og formue som er lavere enn de grenser som fastsettes av Kongen i forskrift, skal godtgjøringen og utgiftene likevel dekkes av statsforvalteren.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om satser for godtgjøring og utgiftsdekning etter

første ledd og kan også fastsette hva som skal anses som særlige grunner etter første ledd annet punktum. *Kongen kan også gi nærmere regler om at statsforvalteren skal dekke godtgjøring og utgifter i andre tilfeller enn nevnt i første ledd fjerde punktum i tilfeller der det vil virke åpenbart urimelig at personen selv må dekke kostnadene.*

§ 75 fjerde ledd skal lyde:

Krav om endring av dommen avgjøres ved nytt søksmål. Den som er fratatt den rettslige handleevnen, kan reise søksmål på egen hånd dersom han eller hun har evne til å forstå hva saken gjelder. *Søksmål reises mot staten ved statsforvalteren.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at forskjellige bestemmelser skal tre i kraft til forskjellig tid.